

Bauhaus stil karakteriše minimalistički pristup

Sesija “Kunstforum” u Goethe institutu

U Njemačkoj, ali i širom svijeta, 2019. je u znaku obilježavanja 100 godina od osnivanja i početka rada škole Bauhaus, koja je prerasla u jedan od najuticajnijih umjetničkih pokreta 20. vijeka

Goethe institut u Bosni i Hercegovini u okviru novopokrenutog projekta, platforme za diskurs savremene kulture u BiH i Njemačkoj “Kunstforum”, organizuje večeras, u svojim prostorijama (Maršala Tita 28/IV sprat), sa početkom u 18.30 sati, javnu sesiju sa temom posvećenom stogodišnjici pokreta Bauhaus.

U Njemačkoj, ali i širom svijeta, 2019. je u znaku obilježavanja 100 godina od osnivanja i početka rada ove uticajne škole. Jedan od centralnih koncepata Bauhauusa odnosio se na povezivanje različitih vještina, tehnika i znanja sa ciljem stvaranja takozvanog totalnog umjetničkog djela (Gesamtkunstwerk). Cjelokupnu ideju Bauhauusa, kako se obično u predstavljanju osnovnih idejnih linija ovog pokreta navodi, najbolje pokazuje Bauhaus pečat koji na jednostavan način oslikava suštinu - minimalistički pristup, upotrebu osnovnih geometrijskih oblika, izostanak pretjeranog ukrašavanja, prečišćenu formu i vizuelno primjetivu estetiku. Osim toga što je bio i ostao škola u okviru koje se obrazuju generacije i generacije arhitekata/ica, dizajnera/ica, umjetnica i umjetnika, Bauhaus je prerastao u jedan od najuticajnijih umjetničkih pokreta 20. vijeka čiji se snažni estetski krakovi protežu i na decenije 21. vijeka. U velikoj mjeri ovaj pokret je, između ostalog, uticao na razvoj grafičkog (i web) dizajna, razvoj teorije o bojama i njene primjene u dizajnu, pa i razvoj tipografije.

Poseban fokus projekta “Kunstforum” usmjeren je na tematiziranje savremene njemačke kulture i umjetnosti

- Povodom ovog značajnog događaja u globalnim kulturnim i umjetničkim razmjerama u okviru projekta “Kunstforum” organizujemo javnu sesiju posvećenu Bauhausu, tokom koje ćemo uz naše sagovornike dr. Ninu Ugljen-Ademović (dipl. ing. arh. i redovnu profesoricu na Katedri za arhitektonsko projektovanje na Arhitektonskom fakultetu u Sarajevu) i audioumjetnika Harisa Sahačića nastojati dati odgovore na pitanja o važnosti Bauhauusa danas u okviru savremene arhitekture, dizajna i umjetnosti, njegovim uticajima na brojna umjetnička kretanja, ali i tome kako nam iskustva Bauhauusa mogu pomoći u promišljanju budućnosti kulture na ovim prostorima, istaknuto je iz Goethe instituta.

Projekt “Kunstforum” podrazumijeva organizaciju tribina o temama iz kulture koje bi se doticale aktuelnih pitanja u pogledu međusobnog odnosa raznih umjetnosti, veza umjetnosti koja nastaje na raznim jezicima u evropskom kontekstu, kao i relacija koje umjetnost danas uspostavlja u društvenom i političkom kontekstu. Poseban fokus projekta usmjeren je na tematiziranje savremene njemačke kulture i umjetnosti, te njenog uticaja i veza sa prostorom nekadašnje Jugoslavije. Projekat je pokrenut s ciljem boljeg povezivanja između kultura, ali i sa misijom vraćanja u javni prostor razgovora o kulturi i umjetničkom stvaranju koji prevazilaze deklarativne i svečarske manifestacije i nastoje ponuditi neke nove odgovore i promišljanja aktuelnog trenutka i njegovih fenomena.

Prvu sesiju “Kunstforum” moderiraće književni kritičar i novinar Đorđe Krajišnik. K. R.

Beauty and the Beast

Klasična bajka “Ljepotica i zvijer” (Beauty and the Beast) uskoro će doživjeti i bosanskohercegovačku teatarsku adaptaciju na sceni Pozorišta mladih Sarajevo, u režiji Adisa Bakrača

Piše: LEJLA PANJETA

Naslov “Beauty and the Beast” zvuči elegantnije nego “Ljepotica i zvijer”, što je loš prijevod, s obzirom na postojanje ženskog imena Belle - Lijepa, u našem jeziku. Isto ime postoji u engleskom i francuskom. Ovaj popularni naziv na engleskom jeziku, klasična bajka duguje uspjehu Disneyjevih mjuzikla. Prvog iz 1991. godine animiranog filma, i drugog igranog filma iz 2017. godine, bombastično najavljenog profeminističkog filma, što je Disneyju trebalo, s obzirom na antifeminističke i stereotipizirane vizualizacije ženskih karaktera u dotadašnjim adaptiranim bajkama. Plavuše, namiguše, poslušnice ovisne o muškarcu su tipizirane ženske iz Disneyjevih crtića. Sve do Eme Watson, koja se nakon premijere, kao aktivna feministkinja, hvatila promjenom karaktera Ljepotice i jednakošću muško-ženskih odnosa. Naime, njena Ljepotica, pored toga što je obrazovana, bavi se nečim: izumiteljica je. I to veš-mašine! I za razliku od originalne verzije, ona sama odlučuje da pripitomi Zvijer-sociopatu, koji kada ima napade bijesa baca namještaj na nju. Ali ona će ga pripitomiti, vaspitati i promijeniti! Njen zadatak je da za pravo spasi muškarca od sebe samog. Vrlo feministično gledajte na rodovske odnose i položaj žene u braku i vezi sa muškarcem.

Političke i rodovske nekorektnosti

Da bi se iskupilo za očigledno nefeminističku naraciju sa odnosima nasilnika-psihopate i žene-žrtve, u ovoj verziji se pojavljuje gey lik, blago provučen i nedorečen. Obje Disneyjeve verzije ukidaju likove dvije sestre, koje su zaostavština priče o Pepeljugi i indikator preporučenog ponašanja za ženu, koje glasi ovako: slušaj svoje reditelje, rintaj, kuhaj, peri, peglaj, pospremaj, i pri tome uživaj u tome, a kada ti za muža dovedu zvijer, tvoje karakterne vrline će biti iskušane na najgori način, jer ga još moraš i zavoljeti. Tvoje sestre koje to ne rade, neće naći muža. Žena živi samo da služi, a u tome treba da uživa i da svojom ljubavlju izliječi čudovište, koje je u mentalnom, emotivnom i fizičkom obliku istinsko čudovište.

Disneyjeve adaptacije pokazuju i narcističke poremećaje ličnosti, duboke depresivne poremećaje, akutne napade bijesa i psihopatiju

Neobrazovanog, bezlijepih manira, ružnog, grubog, agresivnog, sa ozbiljnim poremećajem napada bijesa, dakle, antipod Lijepog, žena treba da promijeni i to samo svojevrijedno, jer njena ljubav je ta koja će otкупiti sve grijeha. I kad sve to odradi, pred njom će se pojaviti princ i bogati princ. The end. Pravi diznjevski happyending. Novac je mjerilo sreće, a vanjska ljepota ono čemu treba težiti?

Ovo je u osnovi jedna od verzija originalne priče o Ljepotici i zvijeri. Trebalo je proći dosta vremena, da se u 20. vijeku, žena izbori za pravo odlučivanja, i to konačno shvativši da je ova bajkica besprijekorno tačna, osim jedne velike laži na kraju. Nema princa na bijelom konju. Kako bi se odužili za stoljeća “narrativnog” ugnjetavanja ženske svijesti, profeminizam u novoj adaptaciji Disneyja, napravio je još goru varijantu žene spremne za udaju. Patološka logika u kojoj se pojavi “druga strana” zvijeri (igranje po snijegu, hranjenje ptica, nježnost dodira...) omogućava da žrtva razumije svog mučitelja i zavoli ga. Ovo je klasična priča o žrtvi psihopate, koja se nada da će jednog dana stvari biti bolje. Međutim, psihopatina “prava strana” nigdje nije otišla, čak ni u momentu kad se pojavi njegovo drugo lice. On je ranjen, jer je pošao da je spasi, a sve se desilo (iako mu ona vida rane poslije toga) zato što je on izgubio živce! Pogodite ko ga je naveo da izgubi živce? Ona! Dobar primjer izopačene patrijarhalne manipulacije krivicom za mlade žene spremne za udaju. Sjajan savjet za uspjeh buduće veze.

Ova bajka osim, očiglednog štokholmskog sindroma, može biti analizirana i kroz psihoanalitičke teorije, jer očito da feministička ne može da izdrži niti jedan argument u svoju korist. Pored sindroma razumijevanja svog mučitelja, mazohizma, samokažnjavanja, Disneyjeve adaptacije pokazuju i narcističke poremećaje ličnosti, kao i duboke depresivne poremećaje kod Zvijeri, te akutne napade bijesa i psihopatiju. Likovi ove bajke nisu uzori djeci, a ni odraslima. Oni su odavno zreli za ozbiljno liječenje. U, već po svojoj strukturi, problematičan okvir karaktera i naracije, koja može biti osnova za nezdravo razmišljanje o seksualnosti i muško-ženskim odnosima, Disney uvodi elemente koji priču dodatno iskrivljuju i čine njene poruke psihološki nezdravim i neuzoritim. U stvarnosti, žrtva koja se nada da će se nešto promijeniti, samo zapada dublje u sopstvenu propast. No, svima nam je potrebno da vjerujemo u čuda i ova bajka u originalnoj verziji pokazuje nadu u srećniju budućnost.

Varijacije na temu

Verzije priče o Ljepotici i zvijeri su mnogobrojne. Elementi priče variraju u modernim adaptacijama, koje služe da bi se ukazalo na probleme adolescencije, rastavljenosti roditelja, prevazilaženja Edipovih kompleksa, pronalaženja sopstvene seksualnosti, prevazilaženja genitalne faze razvoja psihe, pomirenja ega, superega, ida, shvatanja da izgled i kako se vidimo nije važan, otkrivanja unutrašnje snage i karaktera itd.

Animirana verzija iz 1991. godine stereotipno karakterizira ženske likove

st: Ljubav sve pobjeđuje

Evo nekih od novijih adaptacija: "Beauties and Beasts" Betsy Hearned, "Beastly" autora Alexa Flinna po kome je snimljen istoimeni film, "Dragon Prince: A Chinese Beauty & the Beast Tale" Laurence Yepa, McKinleyjeva "Beauty: A Retelling of the story of Beauty and the Beast", Napolijeva "Beast", Blockova "The Rose and the Beast: Fairy Tale Retold", Trollopova "Ayla's Angel", "A Court of Thorns and Roses" Sarah J. Maas i "The Other Side of You" Pamele Samuel Richardson. Ove priče i romani većinom su moderne adaptacije, sa osnovnom strukturom priče koja je romantičarskog porijekla. "Ponos i predrasude" i "Dracula" su romani ovog stila i perioda, koji su također inspirirani pričom o Ljepotici i zvijeri. Malo ekstremnija varijanta prilagođena mlađoj publici je "Twilight", koji je poslužio kao motiv za "50 nijansi sive".

Od BDSM problematike do ekologije, kojom se u svom filmu iz 2014. godine bavi Christophe Gans, ova naracija je pogodna za aktualizaciju psiholoških, socioloških i društvenih pitanja. "Le Belle at la Bete" Jean Cocteua iz 1946. godine oslanja se uveliko i na grčki mit o Orfeju i Euridiki, a u modernoj francuskoj adaptaciji umjesto Dijane, boginje lova, pojavljuje se bog šume. Obje francuske Zvijeri imaju vizuelni identitet sličan mački - lavu, koji je simbol francuskih kraljeva, te označava hrabrost i vrline aristokratije. Američka Zvijer slična je bizonu ili vuku, koji je njihova nacionalna životinja. Čudovište iz Apulujeve priče o "Cupidu i Psihi" je zmijolikog oblika, što simbolizira strah od kastracije i psihološko preradivanje falusnog simbola ulaskom u bračne odnose.

Nije samo mediteranski korpus narativnih elemenata platforma iz koje nastaje i razvija se ova bajka. U Norveškoj postoji ciklus bajki "Istočno od sunca zapadno od mjeseca", među kojima se nalazi priča koja ima slične narativne elemente

Disneyjev mjuzikl iz 2017. bombastično je najavljen kao profeministički film

lijepo žene koja spašava divlje čudovište i svojom ljubavlju iskupljuje njegove grijehove.

Osnov priče o iskupljenju

Princ je začaran u obliku zvijeri, a žena ga mora pripitomiti. Mora ga zavoljeti, jer ga jedino njena čista ljubav može spasiti, a time spašava i sebe: Edipovog kompleksa, prokletstva ljepote, otkupljuje svoj grijeh predrasuda i stereotipskih razmišljanja i na zdrav način se oprašta sa roditeljskim domom i ulazi u novi život obilježen brakom sa čovjekom kojeg voli, otkrivajući da ta ljubav ne smeta ljubavi koju osjeća prema ocu. Ona shvaća da ružno ne mora nužno biti zlo. Da je promjena u emocijama i onome što njeno tijelo i duša osjećaju nešto cjelovito i iskupljujuće za oboje. Ovo je hrišćanska priča u osnovi, u kojoj strpljenje i ljubav mogu izbrisati sve grijehove.

Francuzi su ponosni na francusku klasičnu bajku, koja je i kod nas doživjela brojne prijevode. Radi se o Charles Perraultu. Međutim, verzija koju dobro poznajemo nije njegova već Jeanne-Marie Le Prince de Beaumont iz 1757. godine, a koju preuzima iz ranije prepričane verzije priče Gabrielle Susan Barbot de Gallan de Villeneuve. Perraultova priča "Riquet a la Houppie" je ranija nego obje ove verzije i bavi se

samo pitanjem ružnoće i fizičkog izgleda, koji nužno ne mora biti zao. Pobjeda ljubavi omogućuje da se prosljedi poruka da je ljepota u oku posmatrača.

Booker u svojoj knjizi "Seven Basic Plots", ovu naraciju svrstava u priče o ponovnom rođenju. Nema zlih roditelja, kao u "Ivici i Marici" ili "Snjeguljici". Nema zla koje je povezano sa ulaskom u bračne odnose, kao u pričama "Princeza i žaba", "Plavobrađi" ili "Pepeljuga". Razrješenje Edipovog kompleksa i vezanost za oca, prihvaćanje nove ljubavi i shvaćanje da se u isto vrijeme može voljeti roditelj i supružnik, prema vodećem analitičaru bajki Bruni Bettelheimu, u "Ljepotici i zvijeri" je izvedeno na najzdraviji način. On ovu priču svrstava u cikluse priča o mladoženji-životinji, koji može imati različite oblike. U "Ljepotici i zvijeri" sukob između ida i ega je razriješen na najpovoljniji način, tako da djeca razumiju da je nešto što su prije smatrali odbojnim, zapravo izvor zadovoljstva, nakon što prođu put (kroz koji "Ljepotica i zvijer" prolaze) iskušanja i prihvaćanja toga. Naravno da ne treba da trpimo psihopate u realnom životu, ali ovdje govorimo o simboličnim naracijama i razvoju likova.

U grčkom mitu o ljubavi između boga i žene smrtnice, koji je od svih navedenih verzija vjerovatno jedna

od prvih priča koja uspostavlja arhetipske okvire ove priče, dijete Erosa (seksualnost, tjelesni užitak) i Psihe (duša, intelekt) koje se rodi na kraju, zove se Pleasure (Zadovoljstvo, Voluptas, Hedone). Adekvatnim spojem divljih seksualnih impulsa i razuma rađa se ljubav. Zrela, koja označava sretan i zadovoljan život, nakon mnogobrojnih životnih prepreka. Ljubav, u ovom mitu, može da prevaziđe sve granice, pa čak i onu koja božanstvo odvaja od smrtnog.

Priča upućuje junake na put u rješavanju ovog problema i dovodi do sretnog kraja. Osnovna poruka ove arhetipske naracije, koja se kroz sve verzije ne mijenja, jeste da ljubav sve može pobijediti. Pronalazeći put iz nezrelosti u zrelost odnosa sa svijetom oko sebe, dijete čita ovu bajku kao sukob koji je pozitivno razriješen prihvaćanjem novog načina života, svoje i tuđe seksualnosti. Dugo je i bolno putovanje do

Osnovna poruka arhetipske naracije, koja se kroz sve verzije ne mijenja, jeste da ljubav sve može pobijediti

pronaska sebe i svog mjesta u svijetu odraslih. U priči o "Ljepotici i zvijeri" ovo putovanje završava se sretno u istinskoj ljubavi, koja nije uslovljena vanjskim izgledom, materijalnim uživanjima, sebičnošću ili ovisnošću o roditeljima.

Feminizam i psihoanaliza imaju odlično tlo za razmatranje ove poruke, ali nemaju šanse u borbi protiv arhetipa, koji je duboko ukorijenjen u svijesti svih naroda i kultura. Folklor ove priče i njene varijacije pokazuju da ona ima privlačnost za sve generacije mladih i starih čitatelja i gledalaca. "Bettelheim" se sa razlogom svrstava u najvažniju bajku za djecu, koja će dugo ostati i u svijesti odraslog čovjeka. Stoga se nadamo još uspješnijim adaptacijama ove narodne priče, mita i klasične naracije, koja je plodno tlo za bavljenje mnogim pitanjima i sa kojom se ne može pogriješiti. Privlačnost njene osnovne poruke, o ljubavi koja sve pobjeđuje, nadi u promjenu nabolje, zadovoljstvu žrtve za dobra djela, sreći u činjenju sretnim drugog, kao i svih ostalih ideja koje se kroz nju mogu protkati je magnetična i neprevaziđena. Vjerujući u ovakva čuda, možda i u realnosti postoji tračak nade da se ipak pojavi princ na bijelom konju. Pa, ne mora baš biti bogat... Ni lijep... Samo nek nauči da voli. Jer ljubav sve pobjeđuje.